

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การยกร่างหลักสูตรเสริม 3) การทดลองใช้หลักสูตรเสริม และ 4) การปรับปรุงหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการยกร่างหลักสูตรเสริม
2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริม
3. ผลการปรับปรุงหลักสูตรเสริม

ผลการยกร่างหลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยได้ยกร่างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์แนวคิดพื้นฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการทำให้ได้หลักสูตรเสริม ประกอบด้วย 1) ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม 2) หลักการของหลักสูตรเสริม 3) จุดหมายของหลักสูตรเสริม 4) ผลการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม 5) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม 6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 8) การวัดผลประเมินผล รายละเอียด ดังนี้

1. ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม ได้แก่ 1) ปัญหาคุณธรรมของคนไทยในปัจจุบัน 2) การเตรียมคนไทยเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์และในยุคประชาคมอาเซียน 3) คุณธรรมที่ควรส่งเสริมในยุคประชาคมอาเซียน 4) การเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน และ 5) หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุค

ประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2. หลักการของหลักสูตรเสริม ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คุณธรรม
ควบคู่ไปกับการพัฒนาการคิด การค้นหาศักยภาพของตัวเอง ผ่านการจัดประสบการณ์ตรง
2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสชีวิตของตนเองและผู้อื่นด้วยการฝึกปฏิบัติการพิจารณา
เพื่อเข้าถึงความจริง โดยสืบค้นหาเหตุผล การมองเหตุการณ์ สถานการณ์ ความเป็นไป
ของสิ่งทั้งหลายอย่างรู้เข้าใจธรรมชาติของมัน การมองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และ
ทางแก้ไขหาทางออกให้หลุดรอดปลอดภัยจากข้อบกพร่องต่างๆ 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียน
เชื่อมโยงสิ่งที่ได้ปฏิบัติกับชีวิตประจำวัน ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตร
และ 4) ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติที่หลากหลายเพื่อให้เกิด
ความรู้ความเข้าใจตามเป็นจริงและเกิดคุณธรรม

3. จุดหมายของหลักสูตรเสริม ได้แก่ 1) เสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถ
ควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรม ให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้บัญญัติ
ไว้ 2) เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การเป็นนักเรียนในการดูแลรักษา
ความสะอาดของโรงเรียน ดูแลรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน 3) เสริมสร้างให้ผู้เรียน
ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนและการร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม 4) เสริมสร้างให้ผู้เรียนเข้ามีส่วนร่วม ช่วยแก้ปัญหาในกิจกรรม
ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และ 5) เสริมสร้าง
ให้ผู้เรียนมีความพร้อมเพรียงกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจกรรม
ในการศึกษาเล่าเรียน ในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวในชุมชน

4. ผลการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม ได้แก่ 1) สืบค้น อธิบายความหมาย
ความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย 2) วิเคราะห์แนวทาง
ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย 3) เห็นคุณค่า เกิดความตระหนัก
และปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย 4) สืบค้น อธิบายความหมาย
ความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ 5) วิเคราะห์แนวทาง
ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ 6) เห็นคุณค่า เกิดความตระหนัก
และปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ 7) สืบค้น อธิบายความหมาย
ความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ 8) วิเคราะห์
แนวทางปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ 9) เห็นคุณค่า

เกิดความตระหนักและปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ 10) สืบค้นอธิบายความหมาย ความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมด้านความสามัคคี 11) วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความสามัคคี 12) เห็นคุณค่าเกิดความตระหนักและปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมด้านความสามัคคี

5. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม เป็นการกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรจำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ และเวลาในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 40 ชั่วโมง ได้แก่

1) หน่วยที่ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย จำนวน 12 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาให้นักเรียนให้รู้จักควบคุมตนเองและแสดงออกทั้งกาย วาจา และใจให้เป็นไปตามกฎและที่สังคมพึงประสงค์ ประกอบด้วย เนื้อหาย่อย คือ ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ของความมีระเบียบวินัย จำนวน 2 ชั่วโมง ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองในการแต่งกาย จำนวน 2 ชั่วโมง ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองในการปฏิบัติต่อผู้อื่น จำนวน 2 ชั่วโมง ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองในการเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองในการเข้าแถวรับบริการ จำนวน 2 ชั่วโมง การตรงต่อเวลา จำนวน 2 ชั่วโมง 2) หน่วยที่ 2 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ จำนวน 8 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายด้วยความพากเพียร อดทนพร้อมทั้งยอมรับผลการกระทำนั้น ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาย่อย คือ ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ของความรับผิดชอบ จำนวน 2 ชั่วโมง ความรับผิดชอบต่อตนเองในการเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง ความรับผิดชอบต่อตนเองในการทำงานบ้าน จำนวน 2 ชั่วโมง ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง 3) หน่วยที่ 3 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ จำนวน 8 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาให้นักเรียนให้มีลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนและการร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วย เนื้อหาย่อย คือ ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ของความมีจิตสาธารณะ จำนวน 2 ชั่วโมง การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ จำนวน 2 ชั่วโมง การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง การร่วมกิจกรรมของชุมชน จำนวน 2 ชั่วโมง และ 4) หน่วยที่ 4 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความสามัคคี จำนวน 8 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความพร้อมเพรียงกัน

เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจกรรมในการศึกษาเล่าเรียน ในการอยู่ร่วมกัน ในครอบครัว ชุมชน โดยปราศจากการทะเลาะวิวาทไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ยอมรับ ความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่อง เชื้อชาติ ประกอบด้วย เนื้อหาย่อย คือ ความหมาย ลักษณะและประโยชน์ของความสามัคคี จำนวน 2 ชั่วโมง ความสามัคคีในโรงเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง ความสามัคคีในครอบครัว จำนวน 2 ชั่วโมง ความสามัคคีในชุมชน จำนวน 2 ชั่วโมง โดยทำการทดสอบก่อนเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง และทำการทดสอบหลังเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง

6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความพร้อม เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้สร้างความพร้อม ด้วยการฟัง การอ่าน การสัมผัสต่างๆ ด้วยความตั้งใจ ใส่ใจ ด้วยการให้ผู้เรียนได้สืบค้น อธิบายเกี่ยวกับความหมายความสำคัญ ลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรม ผู้เรียนเรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรงโดยการได้ลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัสจริงกับสภาวะ เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ อย่างที่เป็นจริง และใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดใคร่ครวญและค้นหาศักยภาพของตัวเอง จากการสืบค้นลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรม 2) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการคิดแบบ โยนิโสมนสิการ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดด้วยการน้อมสัจใจอย่างใคร่ครวญ มุ่งเน้น ทางจิตใจและเอาใจใส่ที่จิตใจ ผู้เรียนเห็นคุณค่า เกิดความตระหนักในการเป็นผู้มีคุณธรรม ด้วยการให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสภาวะ เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตของตนเองและผู้อื่น ได้ปฏิบัติกิจกรรมในบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตร 3) ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้แนวทางปฏิบัติตนด้วยการฝึกสมาธิ ฝึมองจิต ด้วยเทคนิคใดเทคนิคหนึ่ง ด้วยการให้ผู้เรียนได้ฝึกสมาธิด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อเสริมพลังฝ่ายดีมากกว่าฝ่ายไม่ดีในสถานการณ์จริงหรือคล้ายจริงเพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติตน ให้เป็นผู้มีคุณธรรม 4) ขั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามแนวทาง ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ด้วยการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมนอกเวลา เรียน และ 5) ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอผลการปฏิบัติ ตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ด้วยการให้ผู้เรียนสะท้อนผลการปฏิบัติที่หลากหลายเพื่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจตามเป็นจริงและเกิดคุณธรรม

7. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) บุคคลตัวอย่างในด้านความมีระเบียบ วินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี 2) วิดีทัศน์บุคคลตัวอย่าง ในด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี

3) นิทานส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี 4) กรณีตัวอย่าง สภาวะ เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ในด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี 5) ห้วงสมุด 6) ห้วงจริยธรรม และ 7) แผนผังความคิดสรุปสาระสำคัญของความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี

8. การวัดและประเมินผล ได้แก่ 1) การวัดและประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรวัดและประเมินผลคุณธรรมของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีจิตสาธารณะ และด้านความสามัคคี 2) การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร ได้แก่ วัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมทั้งชั้น ในประเด็นต่างๆ เช่น เข้าเรียนตรงเวลา ร่วมทำกิจกรรมที่มอบหมายด้วยความกระตือรือร้น ไม่ก่อวินาศกรรมในเวลาเรียนจนเสียบรรยากาศในการเรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรียน อาทิ มีการซักถาม แสดงความคิดเห็น อภิปราย การตอบคำถาม เป็นต้น มีความรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จลุล่วงในเวลาที่กำหนด ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่มแต่งกายถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ให้ความร่วมมือกับกลุ่มหรือเพื่อนร่วมห้องในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินบัติ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นของส่วนรวมในห้องเรียนซึ่งเน้นการประเมินเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียน และวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประจำแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง อาทิ การประเมินจากการถาม-ตอบในชั้นเรียน การอภิปราย และแสดงความคิดเห็น การตรวจผลงานหรือชิ้นงานที่มอบหมาย การพูดคุยหรือ การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสะท้อนผลการเรียนรู้หรือการบันทึกผลการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งเน้นการประเมินเพื่อได้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียน 3) วัดและประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร ได้แก่ วัดและประเมินผลคุณธรรมของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคี โดยใช้แบบวัดคุณธรรมชุดเดียวกันกับการวัดและประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) วัดและประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิด จิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 5) การประเมินผลตามหลักสูตร ได้แก่

ประเมินความสำเร็จหรือประสิทธิผลของหลักสูตรมีเกณฑ์ ดังนี้ คุณธรรมทั้ง 4 ด้าน ของนักเรียนหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สูงกว่าก่อนเรียนและผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและ โยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับมากขึ้นไป 6) ประเมินเพื่อใช้ในการปรับปรุง หลักสูตรก่อนนำเผยแพร่ต่อไป

ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริม

ในการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรเสริมที่ได้ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโพนงามโคกวิทยาคาร จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มทดลอง ผลการทดลองใช้ หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มีผลสรุป ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมของนักเรียนก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตร เสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญา ศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ดังตาราง 13-16

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความมีระเบียบวินัยของนักเรียน

ก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสถิติ (t)	p
ก่อนเรียน หลังเรียน	20	80	50.05 58.05	12.10 9.19	2.338*	.015

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่า ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริม

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ (t)	p
ก่อนเรียน	20	80	52.85	10.85	1.140	.135
หลังเรียน			56.00	9.91		

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ ไม่แตกต่างกับก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความมีจิตสาธารณะของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ (t)	p
ก่อนเรียน	20	80	48.35	11.21	3.687**	.001
หลังเรียน			57.60	8.63		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามัคคีของนักเรียนก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ (t)	p
ก่อนเรียน	20	80	50.15	12.27	2.741*	.012
หลังเรียน			57.80	9.08		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความสามัคคีหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความสามัคคีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณธรรมของนักเรียนก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมในภาพรวม

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ (t)	p
ก่อนเรียน	20	80	50.35	2.45	2.761**	.006
หลังเรียน			57.36	1.79		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรม หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนคุณธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลเปรียบเทียบคุณธรรมของนักเรียนหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กับเกณฑ์ที่กำหนดคือมีคะแนนคุณธรรมร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มขึ้นไป ดังตาราง 18-22

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความมีระเบียบวินัยของนักเรียนหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมเทียบกับเกณฑ์

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	เกณฑ์ (70% ของคะแนนเต็ม)	ค่าสถิติ (t)	p
ความมีวินัย	20	80	58.05	9.19	56	28.246**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย หลังการได้รับการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 58.05 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่ตั้งไว้

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนหลังเรียน
ตามหลักสูตรเสริมเทียบกับเกณฑ์

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	เกณฑ์ (70% ของคะแนนเต็ม)	ค่าสถิติ (t)	p
ความรับผิดชอบ	20	80	56.00	9.91	56	25.258**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรม
ด้านความรับผิดชอบ หลังการได้รับการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
ในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่าเกณฑ์
ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ
56.00 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความรับผิดชอบหลังเรียนสูงกว่า
เกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่ตั้งไว้

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความมีจิตสาธารณะของนักเรียนหลังเรียน
ตามหลักสูตรเสริมเทียบกับเกณฑ์

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	เกณฑ์ (70% ของคะแนนเต็ม)	ค่าสถิติ (t)	p
ความมีจิต สาธารณะ	20	80	57.60	8.635	56	29.830**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรม
ด้านความมีจิตสาธารณะ หลังการได้รับการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
ในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่าเกณฑ์
ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ
57.60 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะหลังเรียน
สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่ตั้งไว้

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามัคคีของนักเรียนหลังเรียน
ตามหลักสูตรเสริมเทียบกับเกณฑ์

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	เกณฑ์ (70% ของคะแนนเต็ม)	ค่าสถิติ (t)	p
ความสามัคคี	20	80	57.80	9.08	56	28.461**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรม
ด้านความสามัคคี หลังการได้รับการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
ในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่าเกณฑ์
ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ
57.80 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความสามัคคีหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์
ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่ตั้งไว้

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณธรรมของนักเรียนหลังเรียน
ตามหลักสูตรเสริมเทียบกับเกณฑ์

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	เกณฑ์ (70% ของคะแนนเต็ม)	ค่าสถิติ (t)	p
คุณธรรม	20	80	57.36	1.79	56	31.907**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีคะแนนคุณธรรม
หลังการได้รับการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน
โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนน
เต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.36 แสดงว่า
นักเรียนมีคะแนนคุณธรรมด้านความสามัคคีหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนน
เต็มที่ตั้งไว้

3. ผลการสังเกตพฤติกรรมในระหว่างจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.1 นักเรียนรู้จักแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม

3.2 นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในการทำงานกลุ่ม

3.3 นักเรียนมีความสามัคคีกันในการทำงานกลุ่ม

3.4 นักเรียนรู้จักทำงานนอกเวลาเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น ทำงานช่วยพ่อแม่ ทำงานช่วยคุณครู ทำความสะอาดห้องเรียน ทำความสะอาดห้องน้ำวัด

3.5 นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาในการเล่น และการทำงาน

1) นักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่งตั้งประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม พูด อธิบายหน้าที่ให้เพื่อนๆ ในกลุ่มเข้าใจตรงกัน

ภาพประกอบ 21 นักเรียนรู้จักแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม

2) สมาชิกกลุ่มแต่ละคนศึกษาใบกิจกรรมที่รับมา พุดแสดง
ความคิดเห็น เลขานุการบันทึกความคิดเห็นที่สมาชิกกลุ่มเสนอ แล้วอ่านความคิดเห็น
ของแต่ละคนให้เพื่อนๆ ฟังเพื่อสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม

ภาพประกอบ 22 นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในการทำงานกลุ่ม

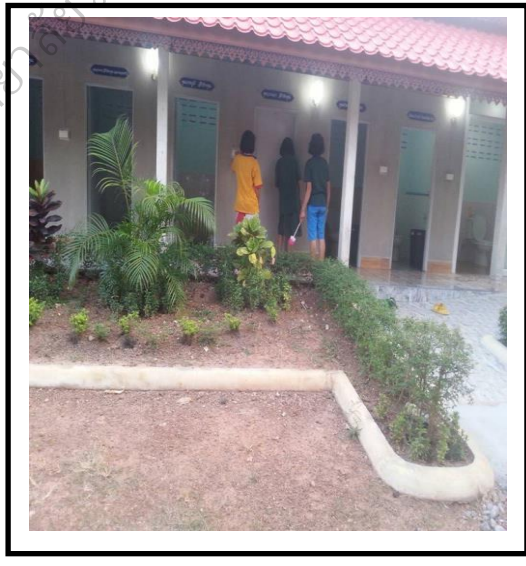
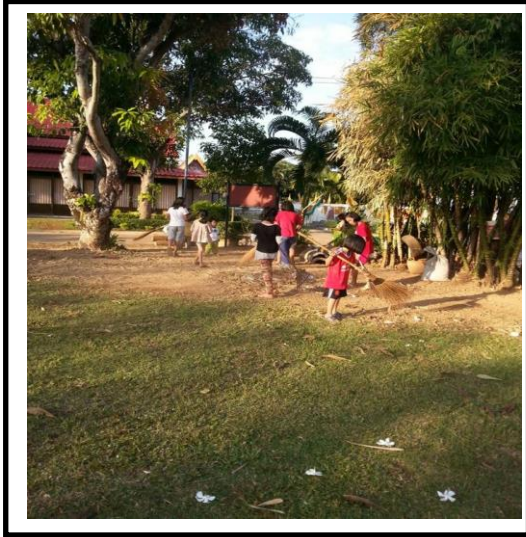

3) นักเรียนร่วมมือกันทำงานกลุ่ม ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ช่วยกันทำงานจนสำเร็จ รวบรวมเป็นผลงานของกลุ่ม และนำเสนอผลงานกลุ่ม

ภาพประกอบ 23 นักเรียนมีความสามัคคีกันในการทำงานกลุ่ม

4) นักเรียนทำความสะอาดบริเวณวัด ช่วยกันปรับพื้นที่บริเวณวัด
ช่วยกันเก็บกวาดขยะ ทำความสะอาดห้องน้ำในนอกเวลาเรียน

ภาพประกอบ 24 นักเรียนรู้จักทำงานนอกเวลาเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย

5) นักเรียนตั้งใจเรียน หลังเลิกเรียนจึงมีการเล่น และยังรู้จักช่วยกัน
ทำความสะอาดบริเวณวัด

ภาพประกอบ 25 นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาในการเรียน การเล่น และการทำงาน

4. ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร
เสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคนาชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและ
โยนิโสมนสิการ ดังตาราง 23

ตาราง 23 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรเสริม

ข้อคำถาม	ความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ฉันรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้ทำกิจกรรม	4.45	.604	มาก
2. ฉันชอบกิจกรรมที่ครูจัดให้เพราะทำให้ฉันได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	4.25	.716	มาก
3. ฉันชอบบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ครูจัดให้	3.75	.910	มาก
4. ครูมีความเป็นกัลยาณมิตร	3.95	1.050	มาก
5. กิจกรรมช่วยให้ฉันและเพื่อนมีความสัมพันธ์ต่อกันดีขึ้น	4.15	.875	มาก
6. ฉันรู้สึกว่าฉันมีระเบียบวินัยขึ้น	3.80	.695	มาก
7. กิจกรรมทำให้ฉันและเพื่อนได้ปฏิบัติตัวดีขึ้น	3.85	.745	มาก
8. สื่อที่ครูใช้ทำให้ฉันมีความรู้สึกรู้สึกว่าอยากรู้อยากเรียน	3.95	.759	มาก
9. ฉันรู้สึกง่วงนอนเมื่อทำกิจกรรม	2.75	1.208	ปานกลาง
10. ฉันรู้สึกว่าฉันอยากช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม	4.15	.745	มาก
11. ฉันรู้สึกไม่อยากร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ เลย	3.05	1.431	ปานกลาง
12. ฉันรู้สึกว่าคุณธรรมทำให้สังคมมีความสุขขึ้น	4.30	.732	มาก
13. ฉันชอบกิจกรรมที่ทำให้ฉันมีความตั้งใจทำงานได้ เรียบร้อยขึ้น	4.30	.732	มาก
14. ฉันชอบการที่ได้ช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มเสร็จทันกำหนด	4.30	.801	มาก
15. ฉันชอบกิจกรรมที่ทำให้ฉันได้มีโอกาสคิด	4.35	.670	มาก
เฉลี่ย	3.898	.838	มาก

จากตาราง 23 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ อยู่ในระดับมาก เป็นไปตามที่ตั้งไว้

ผลการปรับปรุงหลักสูตรเสริม

จากการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียน โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการ ที่ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมมาประเมินคุณภาพของหลักสูตรเสริม พบว่า หลักสูตรเสริมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความมีระเบียบวินัย

ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ และความสามัคคีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในยุคประชาคมอาเซียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับมาก หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรเสริม พบปัญหาและอุปสรรคในขณะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจึงได้ ปรับปรุงร่างหลักสูตรเสริมตามประเด็น ดังตาราง 24

ตาราง 24 ประเด็นการปรับปรุงร่างหลักสูตรเสริม

ร่างหลักสูตรเสริม	หลักสูตรเสริมฉบับปรับปรุง
1. ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน ให้ฝึกปฏิบัติตนนอกเวลาเรียน และบันทึกผลในใบกิจกรรมที่ 5 บันทึกผล การปฏิบัติตน	1. ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน ให้ฝึกปฏิบัติตนนอกเวลาเรียน ให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่วางไว้ในชั้นตอนที่ 3 และบันทึกผลในใบกิจกรรมที่ 5 บันทึกผลการปฏิบัติตน และสมุดบันทึกความดี
2. สื่อประเภทใบกิจกรรม ในแต่ละหน่วย การเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย	2. ปรับปรุงใบกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย
หน่วยการเรียนรู้ 2 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ	หน่วยการเรียนรู้ 2 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ
หน่วยการเรียนรู้ 3 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ	หน่วยการเรียนรู้ 3 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ
หน่วยการเรียนรู้ 4 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความสามัคคี ยังไม่น่าสนใจ ข้อคำถาม คำชี้แจงยังสื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกันไม่ได้ดีนัก ทำให้นักเรียนบางคนถามคุณครูจนเข้าใจจึงทำงานได้	หน่วยการเรียนรู้ 4 การเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความสามัคคี ให้น่าสนใจ โดยมีการสื่อด้วยภาพ สีที่สะดุดตา และการใช้ภาษาในการเขียนคำชี้แจง คำถามที่ชัดเจน ตรงประเด็นเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน

จากตาราง 24 พบประเด็นการปรับปรุงร่างหลักสูตรเสริมปรับปรุงในส่วนการจัดการเรียนการสอนในชั้นตอนที่ 4 การฝึกปฏิบัติตน ให้ฝึกปฏิบัติตนนอกเวลาเรียน ให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่วางไว้ในชั้นตอนที่ 3 และบันทึกผลในใบกิจกรรมที่ 5 บันทึกผลการปฏิบัติตน และสมุดบันทึกความดี และปรับปรุงใบกิจกรรม

ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและ
พัฒนาคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย หน่วยการเรียนรู้ 2 การเสริมสร้างความตระหนัก
และพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ หน่วยการเรียนรู้ 3 การเสริมสร้างความตระหนัก
และพัฒนาคุณธรรมด้านความมีจิตสาธารณะ หน่วยการเรียนรู้ 4 การเสริมสร้าง
ความตระหนักและพัฒนาคุณธรรมด้านความสามัคคี ให้นำสนใจโดยมีการสื่อด้วยภาพ
สื่อที่สะดุดตา และการใช้ภาษาในการเขียนคำชี้แจง คำถามที่ชัดเจน ตรงประเด็นเพื่อให้
นักเรียนเข้าใจตรงกัน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์